

Badania konserwatorskie oraz wytyczne konserwatorskie dla remontu domu przy ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16 w Kobylinie.

OŚWIADCZENIE:

Niniejszym oświadczam, że opracowana i sprawdzona przeze mnie dokumentacja, została wykonana zgodnie z obowiązującymi na dzień jej wykonania przepisami oraz zasadami wiedzy konserwatorskiej.

OPRACOWANIE KONSERWATORSKIE CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

OPRACOWANIE:
mgr Monika Jaszcak konserwator zabytków
nr dyplomu 1400122802/2008

KARTA IDENTYFIKACYJNA DOKUMENTACJI KONSERWATORSKIEJ

Przedmiot opracowania: *Opracowanie zawiera wytyczne dla remontu i program prac konserwatorskich dla poszczególnych elementów elewacji budynku przy ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16 w Kobylinie. Wytyczono priorytety konserwatorskie uwzględniające oryginalny, zabytkowy charakter obiektu. Sporządzona ekspertyza zawiera wskazówki niezbędne przy wykonywaniu prac remontowych obiektu*

Adres: ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16,
63-740 Kobylin, woj. wielkopolskie
nr działki 1193, obręb Miasta Kobylin

Nr ewidencji zabytku: budynek leży w strefie „Zespołu budowlanego i założenia urbanistycznego miasta” objętego wpisem do rejestru zabytków pod nr 1160 A, wpisany do rejestru decyzją z dnia 16. 01. 1990 r.

Właściciel obiektu: *Gmina – Miasto Kobylin, ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 1, 63-740 Kobylin,*

Data budowy: *2 poł. XIX/kon. XIX w.*

Autor opracowania: *mgr Monika Jaszczak
konserwator zabytków
nr dyplomu: 1400122802/2008*

Autor badań: *mgr Monika Jaszczak,*

Data opracowania: *lipiec 2014*

Zakres opracowania: *- wytyczne konserwatorskie do remontu;
- opracowanie fotograficzne;
- badania stratygraficzne;*

1.0. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA:

Podstawą opracowania jest zlecenie i umowa zawarta pomiędzy wykonawcą opracowania, a firmą ESBUD Sp.c. Elżbieta Kowalczuk, Sebastian Dubicki z siedzibą przy ul. Słonecznej 14, 63-900 Rawicz, NIP 699-191-07-68.

1.2. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania są badania stratygraficzne elementów wystroju elewacji budynku przy ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16, 63-740 Kobylin oraz przygotowane na podstawie analizy wyników badań wytyczne konserwatorskie do przygotowania projektu remontu elewacji budynku.

1.3. ZAKRES PRAC BADAWCZYCH

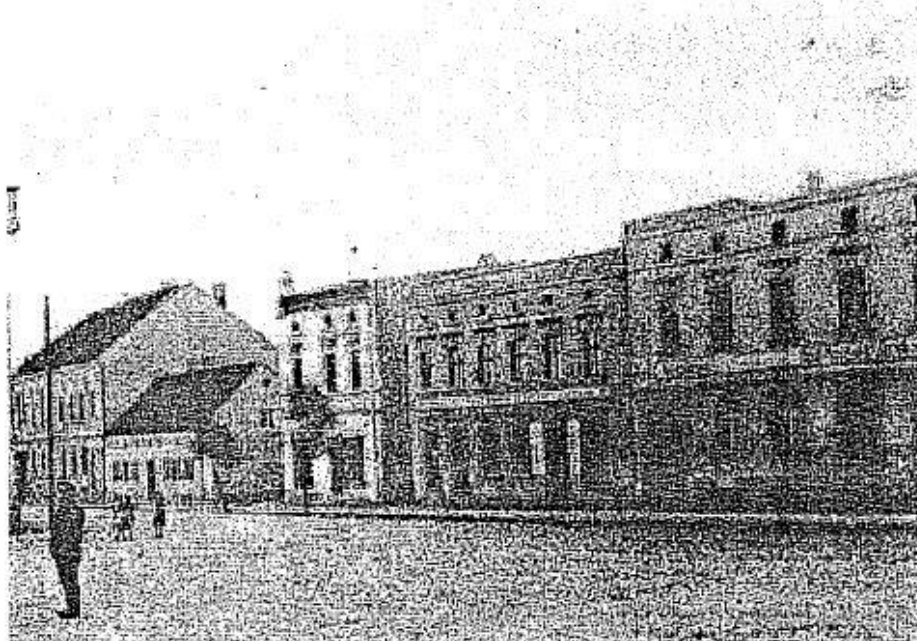
Badania wykonano w dniu 10 czerwca 2014 roku. Podstawowym celem badań jest zebranie informacji o materiałach i technologiach zastosowanych przy budowie budynku oraz wskazanie elementów pierwotnych i wtórnych elewacji frontowej budynku, w tym ustalenie pierwotnej kolorystyki elewacji budynku.

2.0. OPIS OBIEKTU

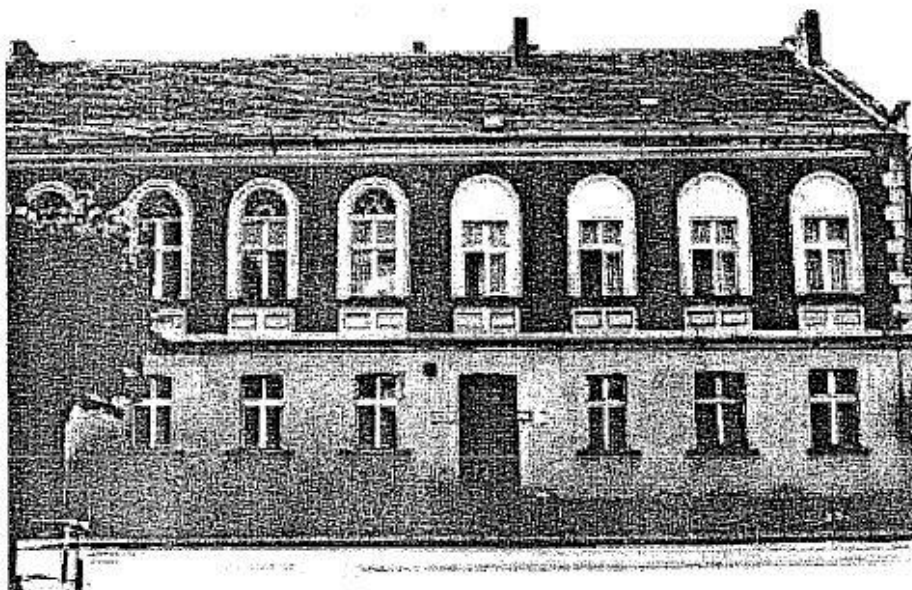
Historia budynku nie jest bliżej znana. W archiwach nie zachowały się dokumenty dotyczące autora projektu ani dokładnego czasu budowy. Budynek został wybudowany w stylu neoklasycystycznym pod koniec XIX stulecia. Do dzisiejszego dnia uległ częściowym przekształceniom, jednak jego styl oraz główne założenie architektoniczne pozostaje czytelne. Budynek jest dwukondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym krytym dachówką ceramiczną. W kondygnacji parteru znajdują się: wejście główne do budynku, sześć otworów okiennych oraz brama wjazdowa na podwórze. Do wejścia głównego prowadzą schody granitowe. Drzwi wejściowe wtórne drewniane w konstrukcji ramowo-płycinowej ze stałym nadświetlem. Ściany w tej kondygnacji są tynkowane na gładko, w partii cokołowej występuje tynk zacierany na gładko z pozostawieniem odsłoniętych partii muru z ciosów granitowych. Kondygnację parteru wieńczy gzyms międzykondygnacyjny. W kondygnacji pierwszego piętra znajduje się dziewięć otworów okiennych w oprawie detalu architektonicznego, składającego się z opasek okiennych, gzymsów podokiennych oraz płycin w strefie podokiennej. Kondygnacja zwieńczona jest profilowanym gzymsiem koronującym. Naroża elewacji w kondygnacji 1 p. podkreślone są boniowaniem. Stolarka okienna mieszana, wtórna z różnych okresów (najstarsze z lat 60-70 tych). Okna w kondygnacji pierwszego piętra z ozdobnymi słupkami, okna parteru bez zdobier. Okna piwniczne w konstrukcji metalowej.

Rycina 1

ok. 1905 r.

fot. 1984 r.

Rycina 2

Rycina 3

Rycina 4

3.0. BADANIA STRATYGRAFICZNE

AUTOR BADAŃ: Monika Jaszczak

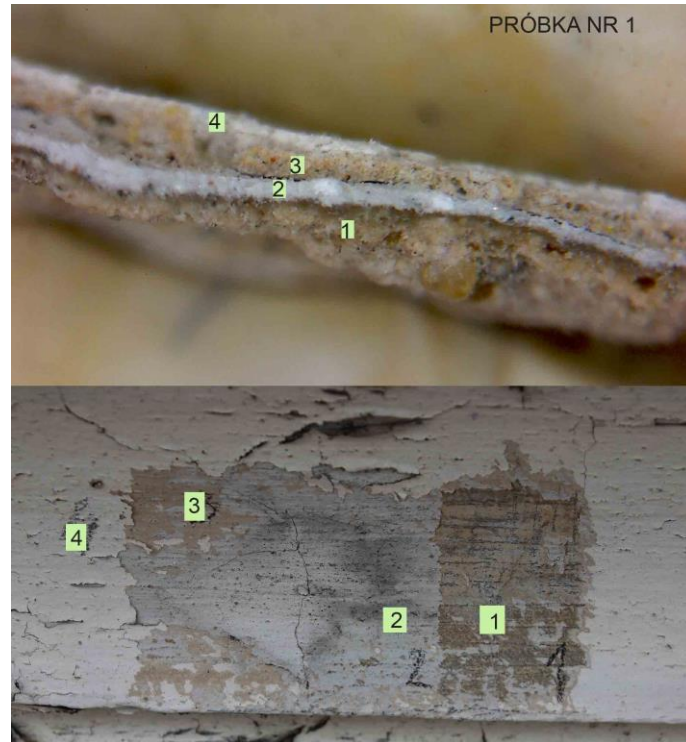
CEL BADAŃ: Celem przeprowadzonych badań stratygraficznych było uzyskanie informacji dotyczących występujących materiałów i technologii oraz oryginalnego opracowania kolorystycznego elewacji frontowej budynku przy ul. Rynek im. Marszałka J. Piłsudskiego 16 w Kobylinie.

METODOLOGIA BADAŃ: Wykonano szereg odkrywek na elementach sztukatorskich budynku i dokonano obserwacji okiem nieuzbrojonym. Następnie pobrano próbki do analizy mikroskopowej, opisane w niniejszym dokumencie. Wyboru dokonano na podstawie prób sondażowych i ich analizy porównawczej. Opisane odkrywki są znamienne dla każdego z badanych elementów. Próbkę sfotografowano za pomocą mikroskopu z wbudowaną kamerą firmy Vehomodel VMS-OO4 pod powiększeniem 40- krotnym oraz 200-krotnym.

SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADAŃ STRATYGRAFICZNYCH: Opis odkrywki zawiera fotografie makro i mikro oraz tabele zestawień występujących warstw z uwzględnieniem czasu ich powstania (chronologii), ze szczególnym uwzględnieniem wskazania warstw pierwotnych. Na zamieszczonych fotografiach naniesiono numery odpowiadające numeracji warstw w tabelach stratygraficznych. Miejsca pobrania próbek zaznaczono na fot. 1

fot. 1 Miejsca wykonanych odkrywek, fasada budynku.

1.1. **Odkrywka nr 1**, gzyms koronujący, elewacja frontowa.

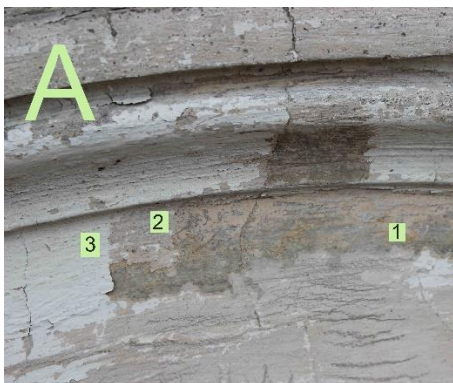
Lokalizacja: Fasada budynku, gzyms koronujący.

Obserwacje: Gzyms wykonany jest metodą ciągnioną (z szablonu) w zaprawie mineralnej (wapiennej lub wapienno-cementowej) z wypełniaczem z piasku. Bezpośrednio na zaprawie stwierdzono obecność czterech warstw powłok malarskich, z których najstarsza jest w kolorze beżowo-piaskowym (1). W kolejnych warstwach chronologicznych zaobserwowano wymalowania w kolorach białym (2), piaskowym (3) oraz białym (4).

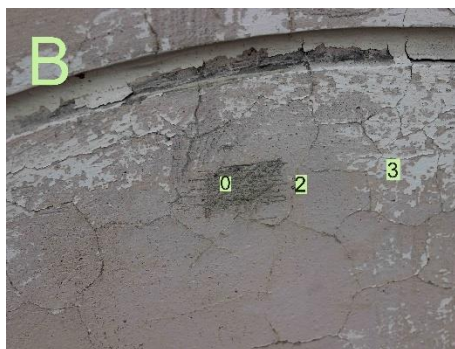
Wnioski: Gzyms koronujący jest oryginalny, z czasu budowy obiektu. Pierwotnie gzyms ciągnięty był w zaprawie mineralnej metodami sztukatorskimi. Stwierdzono oryginalnie wymalowanie gzymsu na kolor beżowo-piaskowy, zbliżony do NCS S0907-Y70R.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	Kon. XIX w.	Podłoże: zaprawa mineralna	naturalna
1	I		Pierwotna warstwa malarska	beżowo-piaskowa NCS S0907-Y70R
2	II	XX w.	Wtórna warstwa malarska	biel złamana szarością
3	III			piaskowa
4	IV			biała

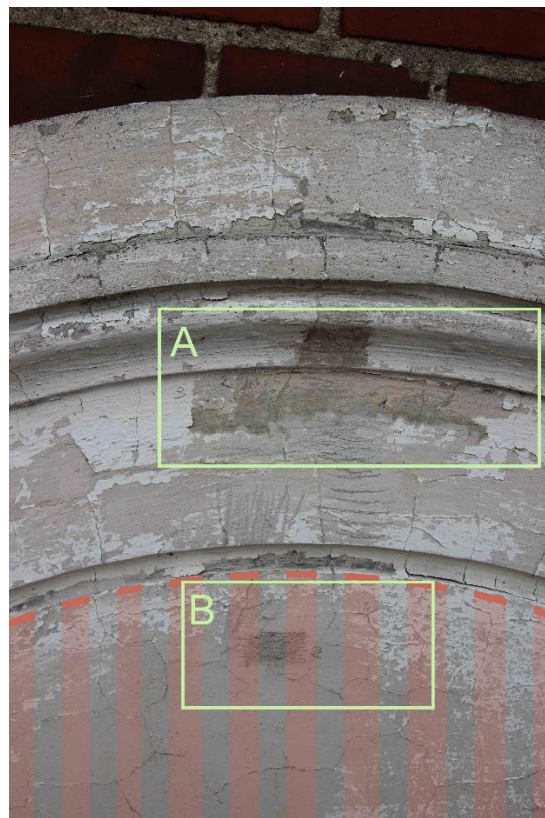
Tabela 1 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni gzymsu koronującego.

1.2. **Odkrywka nr 2**, opaska okienna (A), pole łuku okiennego (B), fasada budynku 1 p.

Odkrywka A na powierzchni opaski okiennej.

Odkrywka B w polu łuku powyżej okna.

Odkrywki na oprawie architektonicznej okna: odkrywka A - profil opaski okiennej, odkrywka B - pole łuku powyżej okna. Czerwonymi pasami zaznaczono wtórne wypełnienie w polu łuku powyżej okna.

Lokalizacja: Fasada budynku, 1p., oprawa architektoniczna okna.

Obserwacje: Odkrywka 2 A: Opaska wykonana jest metodą ciągnięą z szablony w zaprawie mineralnej (wapienno-cementowej lub cementowej) z wypełniaczem z piasku (0). Bezpośrednio na zaprawie stwierdzono obecność trzech warstw powłok malarskich, z których najstarsza jest w kolorze beżowo-piaskowym (1). W kolejnych warstwach chronologicznych zaobserwowano wymalowania w kolorach liliowym (2) oraz białym (3).

Odkrywka 2 B: Pole łuku wytynkowano zaprawą cementową z wypełniaczem z piasku (0). Na powierzchni zaprawy stwierdzono dwie warstwy przemalowań w kolorach liliowym (1) oraz białym (2). Cechy zaprawy użytej do wytynkowania pola łuku różni się od cech zaprawy użytej do ciągnięcia opaski okiennej. W polu łuku stwierdzono także mniejszą ilość warstw malarskich odpowiadających II i III fazie chronologicznej wymalowań opaski okiennej.

Wnioski: Pierwotnie otwór okienny był w kształcie prostokąta zamkniętego łukiem pełnym. Wokół otworu okiennego występowała opaska okienna o plastycznie rozwiniętym profilu, malowana w kolorze beżowo-piaskowym zbliżonym do NCS S 0907-Y70R. Cechy zaprawy tynkarskiej oraz charakter wymalowań w polu łuku powyżej otworu okiennego świadczą, że pierwotny otwór okienny był w kształcie prostokąta zamkniętego łukiem pełnym, analogicznie jak okna z lewej strony fasady budynku. Otwory wtórne zmniejszono do kształtu prostokątnego, wprowadzając nadproże i zamurując pole łuku pełnego (pole zakreślowane na czerwono).

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	Kon. XIX w.	Podłoże: zaprawa cementowa	Naturalna szara
1	I		Pierwotna warstwa malarska	beżowo-piaskowa NCS S0907-Y70R
2	II	XX w.	Wtórna warstwa malarska	liliowy
3	III			biały

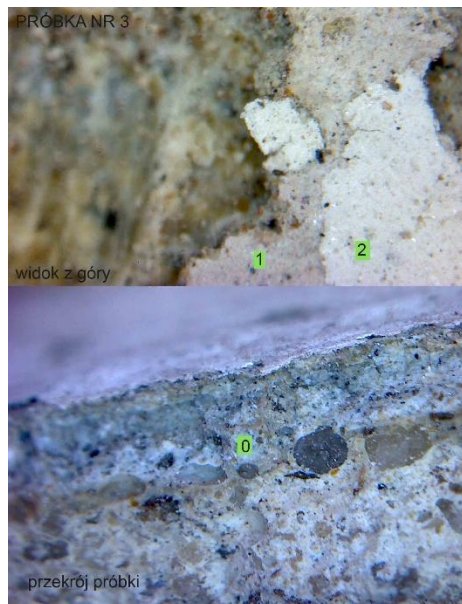
Tabela 2 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni oprawy sztukatorskiej okna, 1 p., fasada.

1.3. **Odkrywka nr 3.** Bonie narożne, fasada budynku, 1 p.

Lokalizacja: Fasada budynku, 1 p., bonie narożne w prawym narożniku.

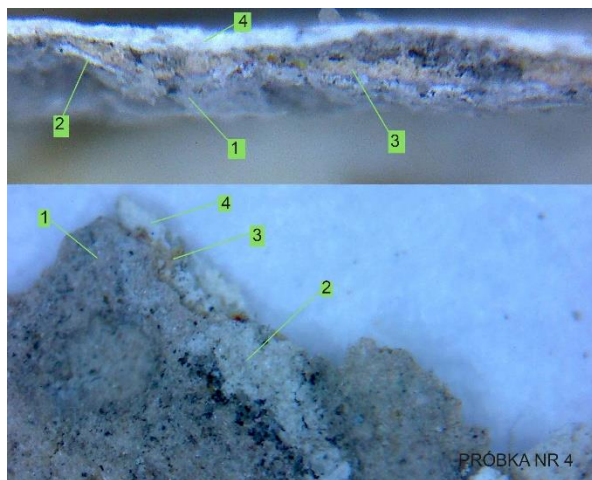
Obserwacje: Bonie wykonano w zaprawie cementowej z wypełniaczem z piasku. Stwierdzono dwie warstwy wymalowań, z których starsza jest w kolorze liliowym (1), młodsza zaś w kolorze białym (2). Powtórki wykazują cechy analogiczne do cech z drugiej i trzeciej fazy chronologicznej opasek okiennych (patrz próbka 2). Pod powierzchnią farby stwierdzono także korozję biologiczną (zielone naloty).

Wnioski: Bonie wykonano w zaprawie cementowej z wypełniaczem z piasku, stwierdzono najstarsze wymalowanie w kolorze liliowym/beżowym. Analiza cech zaprawy i powłok malarskich wykazała, że bonie wykonano wtórnie (III faza chronologiczna) - w tym samym czasie, co wypełnienie w łukach okiennych okien z prawej strony fasady.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	III	XX w.	Podłoże: zaprawa cementowa	Naturalna szara
1	III		Wtórna warstwa malarska	Liliowy/beżowy
2	IV			biały

Tabela 3 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni bonii narożnych, 1 p., fasada.

1.4. **Odkrywka nr 4.** Opaska okienna, fasada budynku, 1 p., trzecie okno od prawej strony.

Lokalizacja: Fasada budynku, 1p., trzecie okno od prawej strony, odkrywka wykonana na poziomie 60 cm wysokości okna, z prawej strony od okna.

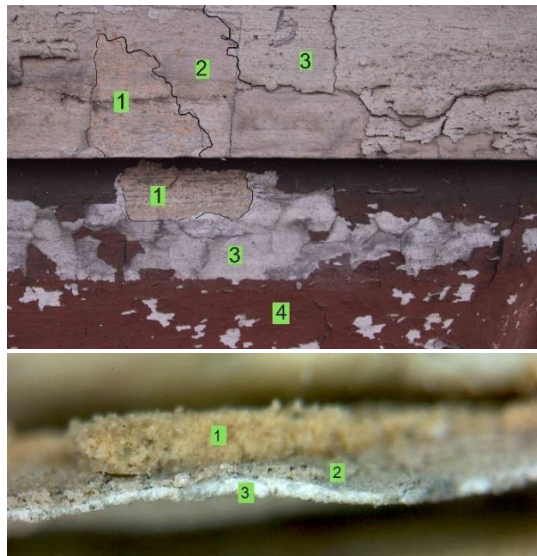
Obserwacje: Bezpośrednio na powierzchni zaprawy stwierdzono wymalowanie w kolorze beżowo-piaskowym. W kolejnych warstwach stwierdzono wymalowania w kolorach białym (2), piaskowym (3) oraz białym (4).

Wnioski: Opaska okienna została wykonana w zaprawie cementowej lub cementowo-wapiennej w I fazie chronologicznej. Stwierdzono 4 warstwy wymalowań. Pierwotnie opaska okienna była wymalowana na kolor beżowo-piaskowy, zbliżony do NCS S 0907-Y70R.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	kon. XIX w.	Podłoże: zaprawa cementowa	Naturalna szara
1	I		Pierwotna warstwa malarska	beżowo-piaskowa NCS S0907-Y70R
2	II	XX w.	Wtórna warstwa malarska	biel złamana szarością
3	III			piaskowa
4	IV			biała

Tabela 4 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni opaski okiennej, 1 p., fasada.

1.5. Odkrywka nr 5. Strefa podokienna.

Lokalizacja: Fasada budynku, 1p., trzecie okno od prawej strony, pole poniżej okna.

Obserwacje: Stwierdzono obecność kilkunastu przeobrażeń elementów detalu architektonicznego w polu poniżej okna. Wykonano odkrywki sondażowe na powierzchni profili gzymsu podokiennego oraz płyciny. Bezpośrednio na powierzchni zaprawy stwierdzono wymalowanie w kolorze beżowo-piaskowym (1). W kolejnych latach elementy przeobrażono na kolory: beżowy (2), biały (3). Pole płyciny pomalowano dodatkowo w ostatniej fazie chronologicznej na kolor brązowy (4).

Wnioski: Elementy detalu architektonicznego w polu poniżej otworu okiennego (gzyms podokienny oraz płycina) pierwotnie malowane były na kolor beżowo-piaskowy zbliżony do NCS S0907-Y70R. Obecnie występujące zróżnicowanie kolorystyczne jest wtórne i nie ma analogii w starszych kolorystykach.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	kon. XIX w.	Podłoże: zaprawa cementowa	Naturalna szara
1	I		Pierwotna warstwa malarska	beżowo-piaskowa NCS S0907-Y70R
2	II	XX w.	Wtórna warstwa malarska	beżowa
3	III			biała
4	IV			brązowa

Tabela 5 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni opaski okiennej, 1 p., fasada.

1.6. Próbkę nr 6. Gzyms międzykondygnacyjny.

Lokalizacja: Fasada budynku, gzyms międzykondygnacyjny.

Obserwacje: Gzyms ciągniony z wózka w zaprawie mineralnej cementowej lub wapienno-cementowej. Bezpośrednio na powierzchni zaprawy mineralnej stwierdzono wymalowanie w kolorze białym (1). W kolejnych warstwach zidentyfikowano wymalowania w kolorze szarym (2) oraz kremowym (3).

Wnioski: Gzyms został wykonany wtórnie w drugiej fazie chronologicznej. Zidentyfikowano trzy warstwy wymalowań, spośród których najstarsza jest w kolorze białym.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	II	kon. XIX w.	Podłoże: zaprawa cementowa	Naturalna szara
1	II		Pierwotna warstwa malarska	biała
2	III	XX w.	Wtórna warstwa malarska	biała
3	IV			kremowa

Tabela 6 Stratygrafia warstw malarskich na powierzchni gzymsu międzykondygnacyjnego, fasada.

1.7. Odkrywka nr 7. Strefa cokołowa, fasada.

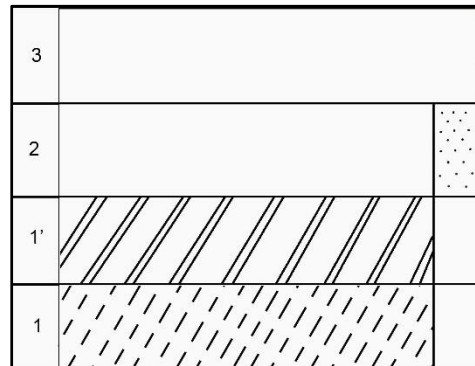

Lokalizacja: Fasada budynku, strefa cokołowa.

Obserwacje: Obecnie występujący tynk w partii cokołowej jest twardy, o wysokiej wytrzymałości, wykonany z zaprawy cementowej z wypełniaczem z piasku. Po usunięciu zaprawy odsłonięto mur ceglany z cegły ceramicznej pełnej w kolorze czerwonym. Nie stwierdzono obecności starszych zapraw pod warstwą tynku cementowego.

Wnioski: Obecnie występujący tynk cementowy w partii cokołowej jest naniesiony wtórnie, w 2 poł. XX wieku. Pierwotnie partia cokołowa była prawdopodobnie nietynkowana, o odsłoniętym wstęgu ceglanym i kamiennym (ciosy granitowe).

Schemat: Stratygrafia warstw w partii cokołowej:

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
1	I	kon. XIX w.	Mur ceglany	Naturalna czerwona
1'	I		Mur z ciosów granitowych	Szare, czerwone
2	IV	2 poł. XX w.	Wtórny tynk cementowy	szary
3	IV		Wtórna warstwa malarska	brązowy

Tabela 7 Odkrywka w partii cokołowej, fasada.

1.8. **Odkrywka nr 8.** Strefa cokołowa, fasada budynku.

Lokalizacja: Fasada budynku, partia cokołowa, na lewo od wejścia głównego.

Obserwacje: Warstwa tynku silnie odspojona, spękana. Po usunięciu warstwy zaprawy odsłonięto mur ceglany z cegły pełnej ceramicznej murowanej na zaprawie wapiennej. Stwierdzono liczne uszkodzenia cegły oraz wypełnienia wtórnymi zaprawami cementowymi. Część cegieł silnie zdeintegrowana na skutek szkodliwej krystalizacji soli rozpuszczalnych w wodzie, lico cegły wykruszone, widoczne liczne wykwyty solne.

Wnioski: Mur w strefie cokołowej z cegły ceramicznej pełnej wypalanej z czerwonej gliny, murowany na zaprawie wapiennej z wypełniaczem z piasku. Obecnie występująca w strefie cokołowej obrzutka z zaprawy cementowej z wypełniaczem z piasku z wymalowaniem w kolorze brązowym jest wtórna, naniesiona w 2 poł. XX wieku.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	kon. XIX w.	Mur z cegły ceramicznej pełnej murowanej na zaprawie wapiennej	czerwona
1	IV	2 poł. XX w.	Wtórna zaprawa mineralna	szara
2	IV		Wtórna warstwa malarska	brązowa

Tabela 8 Stratygrafia warstw strefy cokołowej, fasada.

1.9. Odkrywka nr 9. Fasada budynku, parter.

Lokalizacja: Fasada budynku, parter, poniżej okna skrajnego od lewej.

Obserwacje: Warstwa tynku leżąca bezpośrednio na murze jest w kolorze szarym i wykazuje wysoką wytrzymałość mechaniczną (trudna do usunięcia). Tynk pokryty jest warstwą farby w kolorze brązowym (liczne uszkodzenia i ubytki powłoki). Cechy zaprawy (ziarnistość kolor, rodzaj użytego kruszywa) zbliżony do cech zaprawy zastosowanej w partii cokołowej. Gzyms podokienny w partii parteru wykonany z tej samej zaprawy, należy uznać za wykonany w tym samym czasie, jak obrzutki tynkowe. Po usunięciu warstwy zaprawy odsłonięto mur ceglany z cegły pełnej ceramicznej, murowanej na zaprawie wapiennej. Po usunięciu zaprawy stwierdzono uszkodzenia cegły.

Wnioski: Mur z cegły ceramicznej pełnej wypalanej z czerwonej gliny, murowany na zaprawie wapiennej z wypełniaczem z piasku. Obecnie występująca w kondygnacji parteru obrzutka z zaprawy cementowej z wypełniaczem z piasku z wymalowaniem w kolorze brązowym jest wtórna, naniesiona w 2 poł. XX wieku.

Nr warstwy	faza chronologiczna	datowanie	Charakterystyka warstwy	barwa
0	I	kon. XIX w.	Mur z cegły ceramicznej pełnej murowanej na zaprawie wapiennej	czerwona
1	IV	2 poł. XX w.	Wtórna zaprawa mineralna (cementowa lub cementowo-wapienna)	szara
2	IV		Wtórna warstwa malarska	brązowa

Tabela 9 Stratygrafia warstw w strefie podokiennej, kondygnacja parteru, fasada budynku.

Podsumowanie Wyników badań:

Na podstawie analizy wykonanych odkrywek wykonanych na fasadzie budynku przy ul. Rynek im. J. Piłsudskiego 16 w Kobylinie oraz analizy zachowanych fotografii archiwalnych budynku stwierdzono, że pierwotne elementy elewacji frontowej uległy przekształceniom w stosunku do pierwotnego założenia architektonicznego, znacząco wpływając na jej obecny odbiór estetyczny.

1. STOLARKA OKIENNA: Obecnie występująca stolarka okienna jest w 100 % wtórna i pochodzi z różnych faz chronologicznych od lat 60-tych do współczesnych. Za najbardziej zbliżone do historycznych okien pod względem kształtu i plastyki uznano 5 sztuk okien w kondygnacji pierwszego piętra (licząc od lewej strony, patrz fot. 2) – powtórzono ogólny pierwotny podział i plastykę okien, natomiast występują różnice w konstrukcji okna, profili ramiaków, szprosów okiennych, ozdobnych słupków i ślemion oraz światła okna. Okna nawiązują do historycznych okien, ale nie są ich wierną repliką. Cztery otwory okienne z prawej strony elewacji (kondygnacja 1 p.) zostały wtórnie pomniejszone w stosunku do oryginalnych otworów (o pole łuku). Przekształceniom uległa także stolarka okienna w kondygnacji parteru. Pierwotnie okna parteru były dwudzielne dwurzędowe o kształcie stojącego prostokąta zamkniętego łukiem odcinkowym. Przypuszczać można, że zdobione były profilowanymi słupkami i ślemionami, analogicznie do okien na pierwszym piętrze. Obecnie występujące okna są w kształcie prostokąta i nie mają plastycznie kształtowanych elementów. Od strony podwórza otwory okienne uległy znacznym przekształceniom: część otworów została zamurowana (poddasze); dodano okno lub zmieniono kształt okna nad wejściem do budynku; obecnie występujące od strony podwórza okna są uproszczone i nie powtarzają oryginalnej plastyki i typu konstrukcji (patrz fot. 7), za wyjątkiem dużego okna zamkniętego łukiem pełnym w kondygnacji pierwszego piętra;
2. ZEWNĘTRZNA STOLARKA DRZWIOWA: obecnie występujące drzwi wejściowe do budynku są wtórne i nie powtarzają pierwotnej plastyki drzwi wejściowych. Przypuszcza się natomiast, że występujące podziały są powtórzeniem pierwotnie występujących – drzwi dwuskrzydłowe (skrzydła o równej szerokości) ze stałym nadświetłem. Pierwotnie na elewacji frontowej znajdowały się także drugie drzwi wejściowe, przypuszczalnie prowadzące do lokalu usługowego. Otwór został częściowo zamurowany i przerobiony na okno (drugie okno od prawej strony w kondygnacji parteru).

3. DETAL ARCHITEKTONICZNY: Do pierwotnego wystroju sztukatorskiego elewacji budynku zakwalifikowano gzymsy koronujące i oprawy stolarki okiennej w kondygnacji pierwszego piętra (opaski okienne, gzymsy podokienne i płyciny w strefie podokiennej). Dostyc szybko, przypuszczalnie na początku XX wieku (II faza chronologiczna) zmniejszono otwory okienne z prawej strony elewacji i zamurowano strefę łuków okiennych. W tym samym czasie wykonano gzyms międzykondygnacyjny oraz bonie narożne budynku. W drugiej poł. XX wieku, ale nie później niż w 1984 roku wykonano przebudowę partii parteru fasady – przebudowano otwór drzwiowy i przerobiono go na okno, naniesiono obecnie występującą obrzutkę tynkową na ścianie oraz w partii cokołowej. Pod warstwą wtórnego tynku nie stwierdzono, obecności starszej warstwy tynku, trudno jest ustalić jakie było pierwotne wykończenie elewacji w partii parteru. Uproszczeniu uległy gzymsy podokienne – obecnie zatynkowane do profilu prostokątnego. Brak starszej wyprawy, a także brak oryginalnego oprofilowania gzymsów podokiennych może wskazywać, że elewacja nie była otynkowana, tak jak w partii pierwszego piętra. Możliwe jest także, że wcześniej występujące wykończenie (tynk lub bonie) zostały usunięte przed naniesieniem nowego tynku. Analiza fotografii archiwalnych budynku (patrz Rycina 3) wykazała, że pierwotnie wszystkie otwory w partii parteru otoczone były opaskami okiennymi (obecnie nie występują). Jednoznacznie natomiast można stwierdzić, że partia cokołowa budynku nie była oryginalnie tynkowana: odsłonięty w trakcie badania wążek ceglany tworzył z partiami z ciosów granitowych tzw. *wążek mieszany* (patrz Analogia, fot. 8).
4. POKRYCIE DACHU: obecnie występujące pokrycie z dachówki ceramicznej dachu jest wtórne - współczesne. Nie stwierdzono znaczących przekształceń w obrębie połaci dachowej, natomiast zmieniono ilość oraz rozmieszczenie okien połaciowych od strony ulicy.
5. KOLORYSTYKA BUDYNKU: Pierwotnie detal architektoniczny malowany był jednolicie na kolor beżowo-piaskowy, zbliżony do NCS S 0907-Y70R. Analiza fotografii archiwalnych wskazuje, że oryginalnie stolarka okienna była w ciemnym kolorze, (np. brązowym, lub czerwonym¹).

	Przekształcenia elewacji w drugiej fazie chronologicznej		Przekształcenia elewacji w czwartej fazie chronologicznej.
	Wtórna stolarka otworowa, z różnych faz chronologicznych.		
	Pierwotny kształt otworu drzwiowego (przebudowany na otwór okienny).		

Rysunek 1 Elementy pierwotne i wtórne – przekształcenia elewacji.

¹ na podstawie analogii.

fot. 2 Okno zbliżone pod względem podziałów i plastyki do okien pierwotnych – pierwsze piętro.

fot. 3 Okno zmniejszone w stosunku do oryginalnego otworu okiennego – pierwsze piętro.

fot. 4 Wtórne okno w kondygnacji parteru.

fot. 5 Wtórne drzwi zewnętrzne, elewacja frontowa.

fot. 6 Wtórna brama wjazdowa.

fot. 7 Elewacja od strony podwórza.

fot. 8 Analogia: cokół o wążku mieszanym: ceglany i z ciosów granitowych.

fot. 9 Oryginalny metalowy element mocujący– świadek przeznaczony do zachowania.

4.0 WYTYCZNE KONSERWATORSKIE

1. Zaleca się uporządkowanie stolarki okiennej na budynku - szczególnie jest to konieczne na elewacji frontowej. Należy wymienić stolarkę okienną w kondygnacji parteru przywracając ich pierwotny kształt, wyznaczony przez formę otworu okiennego (prostokąt zamknięty łukiem odcinkowym) oraz podziały i plastykę (okna dwudzielne dwurzędowe z profilowanymi słupkami i ślęzionami – patrz okna w kondygnacji pierwszego piętra). Zaleca się przemalowanie okien na całej elewacji na kolor brązowy **RAL 8015**.
2. Detal architektoniczny należy poddać renowacji, polegającej na oczyszczeniu powierzchni metodami mechanicznymi, naprawach spękań, wzmocnieniu struktury oraz naniesieniu nowych powłok malarskich. Nie należy przesmarowywać gzymsów zaprawami cienkowarstwowymi! Napraw należy dokonywać lokalnie z zastosowaniem preparatów i zapraw z linii konserwatorskich. Należy odtworzyć oprawę architektoniczną otworów okiennych i drzwiowych w kondygnacji parteru. Opaski oraz gzymsy należy wykonać metodą ciągnioną, z wózka w zaprawie mineralnej (zaprawy sztukatorskie). Zabrania się stosowania profili styropianowych. Detal architektoniczny należy pomalować na kolor beżowy **NCS S 0907-Y70R**.
3. Należy usunąć okładzinę tynkową z partii cokołowej budynku. Odsłonięty watek ceglany należy poddać renowacji. Cegłę o zniszczeniach łącznie do 50% należy wzmocnić preparatem KSE 300 (Remmers) oraz uzupełnić zaprawą mineralną barwioną w masie o cechach zbliżonych do uzupełnianego materiału – zaprawy z linii konserwatorskich (np. Remmers Restauriermörtel). Cegły o wysokim stopniu zniszczenia należy usunąć, a ubytki muru uzupełnić cegłą o takich samych cechach: wielkości, kolorze, strukturze i właściwościach mechanicznych. Przemuruwać należy dokonać zaprawą wapienną lub trasowo-wapienną z linii zapraw konserwatorskich. Zaleca się hydrofobizację partii cokołowej budynku.
4. W kondygnacji parteru należy usunąć tynki do wysokości ok. 2 m od ziemi. Po odsłonięciu wątku ceglanego, należy wykonać prace naprawcze murów stosownie do stanu zachowania. Powierzchnię muru następnie należy ponownie zatynkować zaprawą renowacyjną o zwiększonej zdolności kumulacji szkodliwych soli rozpuszczalnych w wodzie. W partiach powyżej 2 m nad ziemią, ze względu na wysoką wytrzymałość mechaniczną obrutki tynkowej, proponuje się jej pozostawienie i poddanie renowacji, polegającej na naprawie ubytków i spękań. Po wykonaniu zaprawy renowacyjnej należy scalić powierzchnię tynków poprzez naniesienie cienkowarstwowej zaprawy renowacyjnej na spoiwie trasowym lub cementowo - wapiennym (z zastosowaniem cementu białego). Zaprawę należy nanosić co najmniej dwukrotnie, zacierając ją na gładko. Tynk należy pomalować na kolor szary **NCS S 3502-Y**. Przed zakupem farby należy wykonać próbne wymalowanie na powierzchni 1m², do zatwierdzenia przez nadzór konserwatorski.
5. Drzwi wejściowe do budynku (fasada): dopuszcza się wymiany obecnej stolarki na nowe drzwi drewniane w konstrukcji ramowo-płycinowej z nawiązaniem do historycznie występujących podziałów. Projekt drzwi należy skonsultować z odpowiednim organem konserwatorskim. Drzwi należy pomalować na kolor brązowy **NCS S 8505-Y80R** lub czerwony **RAL 3011**. Klamki należy dobrać odpowiednio do stylu drzwi (mosiężne lub żelazne).
6. Brama wjazdowa – dopuszcza się usunięcie obecnie występującej bramy wjazdowej. Projekt nowej bramy należy konsultować z odpowiednim nadzorem konserwatorskim. Bramę należy pomalować na kolor grafitowy lub ciemnoszary np. **RAL 7026**.
7. Mur ceglany (kondygnacja 1 p. oraz wewnątrz bramy) należy poddać renowacji polegającej na oczyszczeniu powierzchni cegły (mycie z zastosowaniem środków jonowo - czynnych, past i okładów czyszczących z linii konserwatorskich (np. Fassadenreiniger-Paste Remmers lub podobne, na podstawie prób), uzupełnieniu ubytków w ceglach (np. Remmers Restauriermörtel) i uzupełnieniu lub wymianie spoin, zgodnie ze sztuką konserwatorską. Należy stosować narzędzia konserwatorskie i materiały z linii konserwatorskich.
8. Elementy metalowe: Nie należy usuwać oryginalnych metalowych pozostałości instalacji z czasów budowy obiektu (prawdopodobnie pozostałości po parawanach zewnętrznych, lampach itp. - patrz fot.9). Należy usunąć produkty korozji metalu metodą piaskowania, nanieść inhibitor korozji (np. Tanina), następnie powierzchnię zabezpieczyć farbą do metalu w kolorze **RAL 7026**.

Część A

(podpis posiadacza dyplomu)

Nr dyplomu 1400/182802/2008

UNIwersytet MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Hydriał i Słub Piłsudski
(nazwa jednostki organizacyjnej)

DYPLOM

Pan(i) *Monika Emilia Jaszczak*
(nazwisko i imię)

urod./zmarł *13 lipca 1980 r.*

wydział *Stosunki*

ośrodek *konserwacja i restauracja*

specjalność *konserwacja i restauracja malarstwa
kamiennej i elementów architektury drewnianej*

tytuł *21 listopada 2008 r.*

tytuł *magistra sztuki*

Wydział *Stosunki*

Rektor *z up. Rektora*
Witold Wojdyło
prof. dr hab. Witold Wojdyło
(pieczęć i imię i podpis)

Torun

data *21 listopada 2008 r.*